

SASK Afrikassa

Huomioita ja tuloksia 35-vuotisesta yhteistyöstä

sask^{fi}

Sisällys

- 3 Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus 35 vuotta
- 4 Tuloksia 35 vuoden aikana
- 7 Muutoksia yhteiskunnissa
- 10 Loppusanat
- 11 Lähteet

Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus 35 vuotta

1960-luvulle tultaessa Afrikan yli pyyhkäisivät Britanin pääministerin Harold Macmillanin sanoin muutoksen tuulet, kun monet valtiot saavuttivat poliittisen itsenäisyyden tai niissä alkoi näkyä merkkejä pyrkimyksistä siihen. 1960-luvulta lähtien moni eteläisessä Afrikassa toimiva vapautusliike alkoi etsiä rahallista ja inhimillistä tukea samanhenkisiltä kansainvälisiltä liikkeiltä.

Vapautustaistelun, ihmisoikeuksien ja työntekijöiden oikeuksien edistämisen hengessä perustettiin myös Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK vuonna 1986. SAK:lainen ammattiyhdistysliike oli ryhtynyt toteuttamaan 70-luvulla etenkin eteläisen Afrikan ja Latinalaisen Amerikan ammattiyhdistysliikettä tukevia pienehköjä kehitysyhteistyöhankkeita, joiden hallinnointi alkoi vaatia järjestäytyneempiä puitteita.

Vuosikymmenten aikana SASKin tuki on muuttunut vapautusliikkeiden tukemisesta institutionaalisen tuen antamiseksi ammattiliitoille Afrikassa. Tuki työelämän ihmisoikeuksien puolesta jatkuu edelleen.

TUTKIMUS JA METODIT

SASK otti yhteyttä pitkäaikaiseen kumppaniinsa nambialaiseen LaRRlin (the Labour Resource and Research Institute), jotta saataisiin selville, millaisia piirteitä eteläisen Afrikan yhteiskunnissa on ollut nähtävissä sen aikana, kun SASK on tukenut kumppaneitaan. Tarkasteluun valitut neljä eteläisen Afrikan maata (Namibia, Etelä-Afrikka, Mosambik ja Zimbabwe) ovat kaikki kulkeutuneet pitkän matkan 1800-luvun kolonialismista itsenäiseksi valtioiksi.

Tarkoituksena on ollut selvittää, kuinka demokratia, ammattiyhdistysliike ja työehtosopimusten solmiminen ovat kehittyneet näinä vuosina, hyvässä ja pahassa. Tutkimuksessa on selvitetty järjestäytymisasteen (liittojen

jäsenmäärien), minimipalkkojen ja työntekijöiden oikeuksia takaavien lakien kehitystä.

Tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivista lähestymistapaa ja tietoa kerättiin suullisilla haastatteluilla, sillä siten

on saatu tarkempaa tietoa kuin mitä olisi saatu pelkästään olemassa olevaa kirjallisuutta käyttämällä. Haastattelukysymykset on muotoiltu etukäteen ja haastattelijat ovat edenneet haastattelussa kysymyskehikon mukaisesti. Haastateltaviksi on valikoitu SASKin pitkäaikaisia

kumppaneita nykyisistä ja jo päättyneistä hankkeista, muun muassa ammattiliittojen, keskusjärjestöjen ja tutkimuslaitosten henkilöstöä.

Suullisia haastatteluja tukemaan on yhdistetty olemassa olevaa kirjallisuutta, muun muassa SASKin toimitamia vuosiraportteja sekä kumppaneilta kerättyjä tietoja. Tietojen analysoinnissa puolestaan käytettiin narratiivista lähestymistapaa.

ONGELMAT

Kun puhutaan SASKista ja sen kumppaneista jopa 35 vuoden takaa, on syytä muistaa, että jotkut ammattiliitot eivät enää ole olemassa, osa silloisista keskeisistä toimijoista on saattanut jo kuolla tai SASK kumppanina on jo niin kaukainen, etteivät kaikki taannoiset kumppanit enää muista olennaisia asioita. Joidenkin kumppaniliittojen keskeisten henkilöiden yhteystietojen saaminen oli työn ja tuskan takana ja tämän takia myös kyselyn toteuttaminen on venynyt. Silloinkin, kun oikea henkilö viimein saatiin kiinni, ei ollut takeita siitä, että tämä pystyisi enää vastaamaan olennaisiin kysymyksiin.

Koronapandemia toi oman mausteensa tietojen keruuseen, sillä matkustaminen rajojen yli oli mahdotonta. Niinpä suurin osa haastatteluista oli tehtävä verkossa tai puhelimitse, mikä vie aina oman osansa pois verrattuna paikan päällä tehtävään haastatteluun. Toinen koronaan liittynyt haaste oli se, että monella liitolla oli kädet täynnä jäsentensä huolien selvittämisessä sekä yhteiskunnallisissa vaikuttamisissa, eivätkä he siksi yksinkertaisesti ehtineet vastata tutkijoiden kysymyksiin. Mitä tulee tausta-aineistoon, osa arkistomateriaalista on pelkästään fyysisessä muodossa, joten tutkijoiden oli joskus mahdotonta päästä niihin käsiksi. Siksi tausta-aineisto jäi normaaliolosuhteita niukemmaksi.

Tuloksia 35 vuoden aikana

LIITOT VAHVEMMIKSI

Ennen SASKin mukaantuloa **Namibian** metalli- ja rakennustyöalan työntekijäliitto MANWU oli yksi Namibian heikoimmista liitoista. Kansainvälinen tuki toikin MANWUlle uutta energiaa, sillä SASKin tuella liitolle saatiin esimerkiksi johtajuuskoulutusta. Siten MANWUn johtajat pystyivät vaikuttamaan paikalliseen, kansalliseen ja jopa kansainväliseen päätöksentekoon. MANWUssa haluttiin varmistaa, että liitto pysyisi sisäisesti demokraattisena ja työntekijöiden ohjaksissa.

Vuosien varrella MANWUsta on tullut yksi Namibian merkittävistä ammattiliitoista. Liitto sai ajoittain jäsenikseen jopa niin paljon jäseniä, että ongelmaksi tuli ratkaista se, kuinka MANWU voisi edustaa heitä kaikkia. Vuosien varrella MANWU on nostanut esille namibialaisen yhteiskunnan keskeisiä kysymyksiä työelämän kannalta ja pyrkinyt vaikuttamaan niihin. Ammattiliitto esimerkiksi kampanjoi äänekkäästi Kansainvälisen työjärjestö ILO:n yleissopimuksen numeron 190 ratifiointin puolesta. Yleissopimuksen tarkoituksena on taata jokaiselle oikeus työelämään, jossa ei ole väkivaltaa eikä häirintää. Sopimus on soveltamisalaltaan laaja, sillä se koskee varsinaisten työntekijöiden lisäksi myös muita työtä tekeviä henkilöitä kuten vapaaehtoistyöntekijöitä ja koulutettavia sekä työtä hakevia henkilöitä. Namibia on yksi ensimmäisistä maista, joka on ratifioinut yleissopimuksen 190.

Namibiassa rakennusalan työnantajat ovat järjestäytyneet rakennusteollisuusliitto CIF:iin, ja tämä antaa MANWUlle mahdollisuuden neuvotella kansallisella tasolla. Ala on yksi niistä harvoista Namibiassa, jolla on valtakunnallinen työehtosopimus ja jossa neuvottelaan säännöllisesti muun muassa työoloista ja palkoista. Äskettäin MANWU onnistui myös perustamaan koko maan kattavan rakennusalan eläkerahaston, mikä on

parantanut alan työntekijöiden sosiaaliturvaa.

SASKin tuella namibialaiset ammattiliitot ovat myös nostaneet esille asioita, jotka ovat saaneet ne epäkiitolliseen asemaan maan hallinnon silmissä. Yksi tällainen tapaus on niin kutsuttu Ramatex-tutkimus vuodelta 2003. Kauppa- ja teollisuusministeriö ei suhtautunut suopeasti namibialaisen tutkimuslaitoksen LaRRIn toteuttamaan tutkimukseen, josta kävi ilmi varsinkin nuorten naisten kokemat työntekijöiden oikeuksien loukkaukset.

Namibian pääkaupungin Windhoekin laitamalla sijainnut tehdas ei vain hyväksikäyttänyt työntekijöitä, jotka olivat enimmäkseen nuoria naisia, vaan myös saastutti läheisen joen ja maaperän. Kun väärinkäytökset tulivat julkisuuteen, malesialaislähtöisen tehtaan johtajat sulkiivat tehtaan yhdessä yössä. Tehtaan työntekijöille tai viranomaisille ei ilmoitettu sulkemispäätöksestä.

Ramatex on tyypillinen esimerkki globaaleihin tuotantoketjuihin liittyvistä ongelmista. Ylikansalliset yritykset hajauttavat toimintaansa maailmanlaajuisesti lisätäkseen voittojaan. Monet maat ovat altavastajaan asemassa, sillä ne pyrkivät houkuttelemaan maahan investointeja ja siksiipä työntekijöiden oikeudet jäävät taka-alalle. Ramatexin käytännöt eivät ole yksittäistapaus: esimerkiksi vaateteollisuudessa suositaan ”näppäräsormisia” ja ”nopeasti oppivia” nuoria naisia, jotka liittyvät hyvin harvoin ammattiliittoon tai vastustavat yrityksen johtoa.

Mosambikissa ammatillinen järjestäytyminen antaa työntekijöille mahdollisuuden vaikuttaa demokraattisesti perustettujen mekanismien avulla kansalliseen tulonjakoon. Demokraattisesti perustetut työpaikkojen, maakuntien ja piirien muodostamat jaostot ja kansalliset liitot mahdollistavat sen, että kaikki työntekijät voivat osallistua päätöksentekoon. SASK on tukenut näiden mekanismien perustamista, lujittamista ja laajentamista. Haasta-

teltavat viittasivat muun muassa liittojen sääntöjen parantamiseen. Ammattiliitot ovat halunneet edistää sitä, että kaikilla olisi yhtäläinen oikeus ja mahdollisuus esimerkiksi päästä johtotehtäviin.

Ammattiyhdistysliikkeen vahvistumisen taustalla Mosambikissa on valmiuksien kehittäminen sekä se, että liittojen jäsenmäärät ovat nousseet. Näin työpaikoille ja maakuntiin ja on voitu muodostaa omia jaostojaan. Ay-liikkeen laajentuminen on saanut aikaan sen, että itse liitot ovat muuttuneet ja kehittyneet. Liitoissa on kiinnitetty erityistä huomiota niihin esteisiin, jotka ovat nuorten tiellä, kun he pyrkivät johtotehtäviin. Samalla on myös rajoitettu aikaa, jonka kukin voi tiettyssä johtotehtävässä viettää. Mosambikin ammattiyhdistysliike onkin kokemassa sukupolvi- ja asennemuutosta. Ammattiliitot ovat myös muuttumassa heterogeenisemmiksi, kun nuoret sekä vanhemmat ikäpolvet osallistuvat päätöksentekoon ja toimintaan.

KOULUTUKSELLA KANSANVALTAA

LaRRI (the Labour Resource and Research Institute) sekä Etelä-Afrikan Workers' College ja Kwa-Zulu Natalin yliopisto järjestivät vuosia tutkintoon johtaneita työelämäopintoja, osittain SASKin tuella. Opinnot olivat monelle työläistaiselle opiskelijalle ainoa mahdollisuus saada korkeakoulututkinto. Myöhemmin työelämäopinnot otettiin osaksi **Namibian** yliopiston UNAMin yhteiskuntatieteiden tutkintoa.

Ammattiliitoilla on usein ollut yhteiskuntia vakauttava rooli. SASK tukee Global Labour Universityn (GLU) **Etelä-Afrikassa** sijaitsevan Afrikan-osaston toimintaa ja sen Engage-koulutusohjelmaa. Ohjelmaan voivat osallistua ammattiliittojen edustajat sekä niiden jäsenet ja työelämään liittyvien järjestöjen ja yhdistysten johtajat ja aktivistit. Suurin osa osallistujista on Afrikasta ja pienempi määrä muualta maailmasta. Koulutusohjelma on ainutlaatuinen

tilaisuus maailmanlaajuiseen verkostoitumiseen sekä tiedon ja käytänteiden vaihtoon.

MEDIA HALTUUN

Etelä-Afrikan Kapkaupungin ja Johannesburgin työläislähiöissä toimi yhteisöradio WWMP (Workers World Media Productions), jossa oli erityisesti työntekijöitä koskettavaa ohjelmaa ja jonne kuuntelijat saattoivat soittaa ja kysyä itseään askarruttavista kysymyksistä. SASK lähti mukaan vuonna 2006 tukemaan radiohanketta, ja ensimmäiseksi tuella toteutettiin selvitys, jonka perusteella radiolle luotiin uusi strategia. SASK näki hankkeen mahdollisuutena tehdä jotain uutta ja kiinnostavaa.

Radion ohjelmia tehtiin viidellä eniten puhutulla kielellä, ja esimerkiksi HIV-tartuntojen suuren kasvun myötä radiossa jaettiin myös tietoiskuja infektiosta. Yhteisöjen koulutetut vapaaehtoiset pyrittivät radiota ja aikojen saatossa myös paikalliset radiokanavat alkoivat jakaa WWMP:n tuotantoa omilla kanavillaan. Laajimmillaan radion kuuluvuusalue kattoi jopa 50 prosenttia Kapkaupungin ja Johannesburgin työläislähiöistä. Suurin saavutus oli saada yhteisöradion ohjelmatarjontaa kansallisen radion englanninkieliselle kanavalle, jolloin tavoitettiin ainakin miljoona kuulijaa.

Myöhemmin kokeiltiin myös lähetyksiä paikallisella televisiokanavalla, mikä oli toki melko kallista, ja nykyään nämä lähetykset ovat nähtävissä verkossa. Yhteisöradion ympärille kehittyi myös muuta toimintaa, kuten julkaisujen tuotantoa, Labour Film Festival -elokuvasfestivaali sekä muun muassa keskustelutilaisuuksia, joissa keskityttiin työelämän ajankohtaisiin kysymyksiin. WWMP jatkaa toimintaansa, mutta tällä hetkellä sitä tukevat Saksan FES (Friedrich-Ebert Stiftung) ja Australian APHEDA. WWMP osallistui myös Afrikan työväenradioverkoston luomiseen, joka kattaa ainakin Ghanan, Ugandan, Sambian ja Malawin.

Zimbabwe SASK on puolestaan tukenut useita organisaatioita: keskusjärjestö ZCTU:ta ja muun muassa kaupan, elintarviketeollisuuden, rakennus-, kaivos- ja graafisen alan toimialaliittoja sekä työelämän tutkimuslaitos LEDRIZia. SASK tuki maan ammattiliittoja yhteensä 24 vuoden ajan aina vuodesta 1988 vuoteen 2011. Diktattori Robert Mugaben johtamassa Zimbabwe media toimi läheisessä yhteistyössä hallinnon kanssa ja siksi olikin tärkeää saada maan tapahtumista myös vaihtoehtoisia tietoja.

SASK oliin tukemassa The Worker-sanomalehden perustamista, joka oli Zimbabwen ammattiliittojen yhteisliittymän julkaisu. Lehdestä tuli vaihtoehtoinen tapa saada työntekijöiden ääni kuuluviin, kun silloinen hallitus pyrki vaientamaan toisinajattelijat ja käski mediaa raportimaan ZCTU:sta negatiivisesti. ZCTU ja LEDRIZ toimivat tiiviissä yhteistyössä: tutkimuslaitos LEDRIZ toimitti materiaalia muun muassa tutkimusraporteista ZCTU:lle, joka sitten käytti sitä työntekijöiden valistus- ja tiedotuskampanjoissaan. Lehteä julkaistaan edelleen, mutta tällä hetkellä sen toimintaa tukee Hollannin ammattiyhdistysliikkeen kehitysyhteistyöjärjestö Mondiaal FNV.

URAAUURTAVAA TUTKIMUSTA

SASK oli mukana tukemassa African Labour Research Network (ALRN) -verkoston perustamista, joka on parhaimmillaan toistakymmentä maata kattanut tutkimusverkosto. ALRN:n kautta muun muassa LaRRI on julkaissut useita mittavia tutkimuksia, jotka ovat saaneet jopa maailmanlaajuisia julkisuutta. Tutkimusten aiheet keskusteltiin maiden liittojen ja keskusjärjestöjen kanssa, jotta työstä tulisi mahdollisimman relevanttia varsinaiselle ay-liikkeelle, ja tuloksilla olisi konkreettista käyttöä.

SASK tuki tutkimusta, joka keskittyi kiinalaisinvestointeihin Afrikassa. Tutkimus sai paljon huomiota (Jauch & Yaw Baah, 2009), sillä se toi julkisuuteen kiinalaisomisteisissa yhtiöissä työskennelleiden huolia koko Afrikan

mantereen laajuisesti. Samalla tutkimus sai kiinnittämään huomiota siihen, millaisilla ehdoilla Afrikan johtajat antavat tehdä investointeja maihin ja miten vähän näissä investoinneissa näkyvät kestävä kehitys tai ihmisoikeudet.

Toinen SASKin tukema Afrikan työelämän kannalta keskeinen tutkimus keskittyi kotitaloustyöntekijöihin (Shindondola-Mote, 2008). Tutkimuksen päätelmissä suositeltiin kotitaloustyöntekijöiden saattamista minimipalkkojen piiriin, ja sen julkistuksen jälkeen ammattiliitot kutsuttiinkin osaksi palkkaneuvotteluja. Niiden tuloksena **Namibian** kotitaloustyöntekijät pääsivät osaksi minimipalkkajärjestelmää.

LaRRI myös tuki kotitaloustyöntekijöiden liittoa yhdessä muiden, vahvempien liittojen, kanssa. Metallija rakennusalan työntekijäliitto MANWU sekä muutama muu liitto olivat saaneet jo jalansijaa yhteiskunnassa ja niinpä ne jakoivat kotitaloustyöntekijöille hyväksi havaittuja strategioitaan muun muassa järjestämisen suhteen.

SASK on antanut teknistä tukea **Mosambikin** kahdelle keskusjärjestölle ja useimmille niiden jäsenliitoista, jotka ovat myöhemmin pystyneet laajentamaan edustustaan neuvoo-antavassa työvaliokunnassa (portugaliaksi CCT). CCT on kolmikantaelin, joka koostuu hallituksesta sekä työnantajien ja työntekijöiden edustajista. Työvaliokunnan keskeisin tehtävä on tarkastella ja määrittää vuosittaiset minimipalkat.

SASK on tukenut valiokunnan neuvotteluihin osallistuvia työntekijöiden edustajia muun muassa kouluttamalla heitä. Erityistä apua on ollut SASKin tukemista selvityksistä, joista on saatu ajankohtaista ja luotettavaa tietoa siitä, millaisessa tilassa maan talous itse asiassa on ja millaisia palkkoja työmarkkinoilla on varaa maksaa. Näitä SASKin rahoittamia tutkimuksia on tehty vuodesta 2014, ja ne ovat olleet kumppanien mukaan olennaisessa osassa, kun puhutaan työntekijöiden mahdollisuuksista neuvotella työnantajien kanssa. Tämän lisäksi SASK on tukenut liittojen koulutuksia muun muassa työntekijöiden oikeuksista.

Muutoksia yhteiskunnissa

LIITTOJEN VAHVISTUMISELLA DEMOKRATIAA

Useat **Mosambikin** ammattiliitot ja keskusjärjestöt ovat kehittäneet valmiuksiaan puolustaa työntekijöiden oikeuksia. Liitot ovat hankkineet koulutusta maan työlainsäädännöstä, perustuslaista sekä työntekijöiden oikeuksia turvaavista kansainvälisistä sopimuksista. Työntekijöitä kouluttamalla vahvistetaan myös heidän valmiuksiaan rakentaa demokraattisempaa yhteiskuntaa.

Ammattiliitot ovat koulutuksissaan korostaneet vuoropuhelua parhaana keinona rakentaa yhteisymmärrystä ja sovittaa ristiriitoja. Vaikka lakko-oikeus on turvattu Mosambikin perustuslaissa, käytetään lakkoilua viimeisenä keinona painostaa työnantajaa.

Koronaviruspandemia on toki asettanut työnantajat ja työntekijät aivan uudenlaiseen asemaan. Pandemia on aiheuttanut haasteita esimerkiksi työehtosopimusneuvotteluille ja koronaa on myös käytetty keppihevosenä työntekijöiden oikeuksien heikentämisessä. Mosambikissa käydään yleensä vähimmäispalkkaa koskevat neuvottelut vuoden ensimmäisellä neljänneksellä, ja sen jälkeen niistä tehdään sopimus toukokuun puolivälissä. Hallitus kuitenkin ilmoitti vuonna 2020, että pandemian vuoksi neuvotteluille ei ollut perusteita. Ammattiliitot ovat tulkinneet nämä toimet hallituksen sanelupolitiikaksi. Liitoista epäillään, että tällaiset toimet hallituksen taholta voivat vaikuttaa ammattiliittojen järjestäytymisasteeseen.

Ammattiliittojen vahvistuminen on edistänyt **Zimbabwen** demokratiakehitystä niin liittojen sisällä kuin ympäröivässä yhteiskunnassakin. Ammattiyhdistysliike on voinut esimerkiksi valita johtajansa ja työntekijät ovat myös saaneet järjestäytyä, mikä ei ole toki itsestäänselvyys. Ammattiyhdistysliikkeen maailmanjärjestö ITUCin

listauksen mukaan Zimbabwe on yksi huonoimmista maista työntekijöiden oikeuksien kannalta. Nuorten ja naisten saaminen mukaan aktiiviseksi jäseniksi liittojen toimintaan on myös monipuolistanut niiden johtaelimiä.

Zimbabwen ammattiliitot ovat olleet aktiivisia maan demokraattisten uudistusten puolustajia. Tämä on saanut ne asettumaan useammin kuin kerran hallituksen kanssa napit vastakkain. Hallitus on muun muassa kutsunut maan suurinta keskusjärjestöä ZCTU:ta terroristijärjestyksi. Ammattiyhdistysliikkeen vahvistumista on pyritty tukemaan tietoisu- ja koulutuskampanjoilla jäsenille sekä suurelle yleisölle. Ammattiliitot ovat myös järjestäneet koulutuksia äänestämisestä sekä poliittisesta osallistumisesta, jotta ammattiliittojen jäsenet ja myös laajempi yleisö olisivat tietoisia omista oikeuksistaan, puolue toiminnasta sekä siitä, millaisia mahdollisuuksia heillä on äänestäjinä.

Työntekijöiden puolustaminen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen ovat osa ammattiliittojen perustoimintoja. Zimbabwessa rikotaan työntekijöiden oikeuksia säännöllisesti: maan poliisi on muun muassa pidättänyt ammattiyhdistysliikkeen johtoa ja hajottanut lakkoja. Vuonna 2019 ammattiyhdistysliikkeen johtoa syytettiin tuomioistuimessa pyrkimyksistä syöstä maan hallitus vallasta. Näihin syytöksiin olivat syynä ammattiyhdistysliikkeen järjestämät mielenosoitukset, jotka protestoivat työntekijöiden verotusta. Ammattiyhdistysliikkeen jäsenet ovat tulkinneet Zimbabwen hallituksen syytökset yrityksenä painostaa ammattiyhdistysliikettä.

Ammattiyhdistysliikkeen vahvistuminen Zimbabwessa on saanut aikaan sen, että liitot ovat äänekkäitä työntekijöiden oikeuksien ja demokratian puolustajia maassa.

SASK ja muut järjestöt ovat tuellaan mahdollistaneet sen, että myös työntekijöiden ääntä on kuultu. Autoritäärisessä maassa työntekijöiden on vaikea saada tietoa omista oikeuksistaan, joten siksi esimerkiksi The Worker -sanomalehti on ollut olennaisessa osassa tiedon levittämisessä.

SASKin tuki on myös auttanut ammattiliittoja keskittymään työpaikkakohtaisten ongelmien lisäksi esimerkiksi Zimbabwen perustuslakiin vaikuttamiseen. Ammattiliitot olivat keskeisessä roolissa Zimbabwen National Constitutional Assembly -ryhmittymän muodostamisessa. Zimbabwen kansalaiset ja kansalaisjärjestöt muodostivat ryhmittymän, jonka tarkoituksena oli saada aikaan poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia muutoksia. Ryhmittymä piti maan perustuslakia erityisen ongelmallisena, koska se takasi liikaa valtaa presidentille, ja osa sen kohdista oli peräisin siirtomaa-ajalta ja siksi vanhentuneita.

Namibian kolonialistinen historia on hankaloittanut työntekijän ja työnantajan asennoitumista toisiaan kohtaan. SASK on tukenut maan ammattiliittoja esimerkiksi vaikuttamiskampanjoissa maan työlainsäädännön kehittämiseksi. Ammattiliitot ovat myös pystyneet kouluttamaan liittojen aktiiveja sekä työntekijöitä työlainsäädännöstä ja työntekijöiden oikeuksista.

Namibiassa ammattiliitot ovat olleet suurten kysymysten äärellä. Muun muassa maataloustyöntekijöiden minimipalkat, työ sopimusten puute ja työnteon epävarmuus sekä pitkät työpäivät, joista ei saanut asiaan kuuluvaa korvausta, ovat olleet haasteita, joita liittojen on täytynt ratkoa. Monet ammattiliitot käyvät sosiaalista vuoropuhelua työnantajien, työntekijöiden ja hallituksen välillä. SASKin tuki ja kokemus on ollut Namibian liitoille tärkeää siitäkin syystä, että ne ovat saaneet tietoa siitä, miten

vuoropuhelua on pystytty käymään jossakin muualla.

SASKin tuki on ollut keskeistä, kun ammattiliitot ovat pyrkineet parantamaan työntekijöiden oikeuksia **Etelä-Afrikassa**. Työntekijöiden oikeuksien osalta Etelä-Afrikan historia on melko synkkä. Työntekijöitä on kohdeltu eri tavalla riippuen siitä, mitä ihonväriä, etnisyyttä tai sukupuolta he edustavat. Etelä-Afrikka on kamppailut pitkään muun muassa työttömyyden kanssa. Tämä on voinut olla yksi syy siihen, miksi valtaapitävä puolue ANC ei ole varsinaisesti edistänyt työntekijöiden oikeuksia, vaikka maassa onkin varsin edistysellinen työlainsäädäntö.

WWMP (Workers World Media Productions) on pitänyt esillä työntekijöiden oikeuksia omissa sisällöissään ja kehottanut ihmisiä puolustamaan oikeuksiaan. Ammattiliitot käsittelevät työelämäkysymyksiä Etelä-Afrikassa laajasti aina työlainsäädännön muutosten vaikutuksista sukupuolten syrjintään työpaikalla. Neuvottelutaitojen opettaminen epävirallisessa taloudessa työkenteleville naistyöntekijöille ja neuvottelujen aloittaminen sääntelystä vastaavien paikallishallinnon edustajien kanssa ovat olleet keskeisiä kysymyksiä, joiden kanssa liitot ovat tehneet töitä.

Viime vuosina ammattiliitot ovat käsitelleet myös työelämäkysymyksiä, jotka eivät ole koskeneet pelkästään Etelä-Afrikkaa. Vuosia apartheid-hallinnon alla ollut kansa ja sitä edustava ammattiyhdistysliike on halunnut osoittaa solidaarisuutta muun muassa Nigerialle ja muille sotilasjuntan hallitsemille Länsi-Afrikan maille: esimerkiksi Nigeriaa hallitsi sotilasjunta vuoteen 1999 asti. Etelä-Afrikan ammattiliitot tukivat taistelua sotilaallista diktatuuria ja sortoa vastaan.

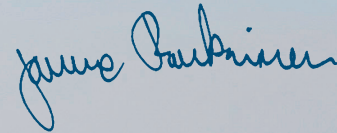

Loppusanat

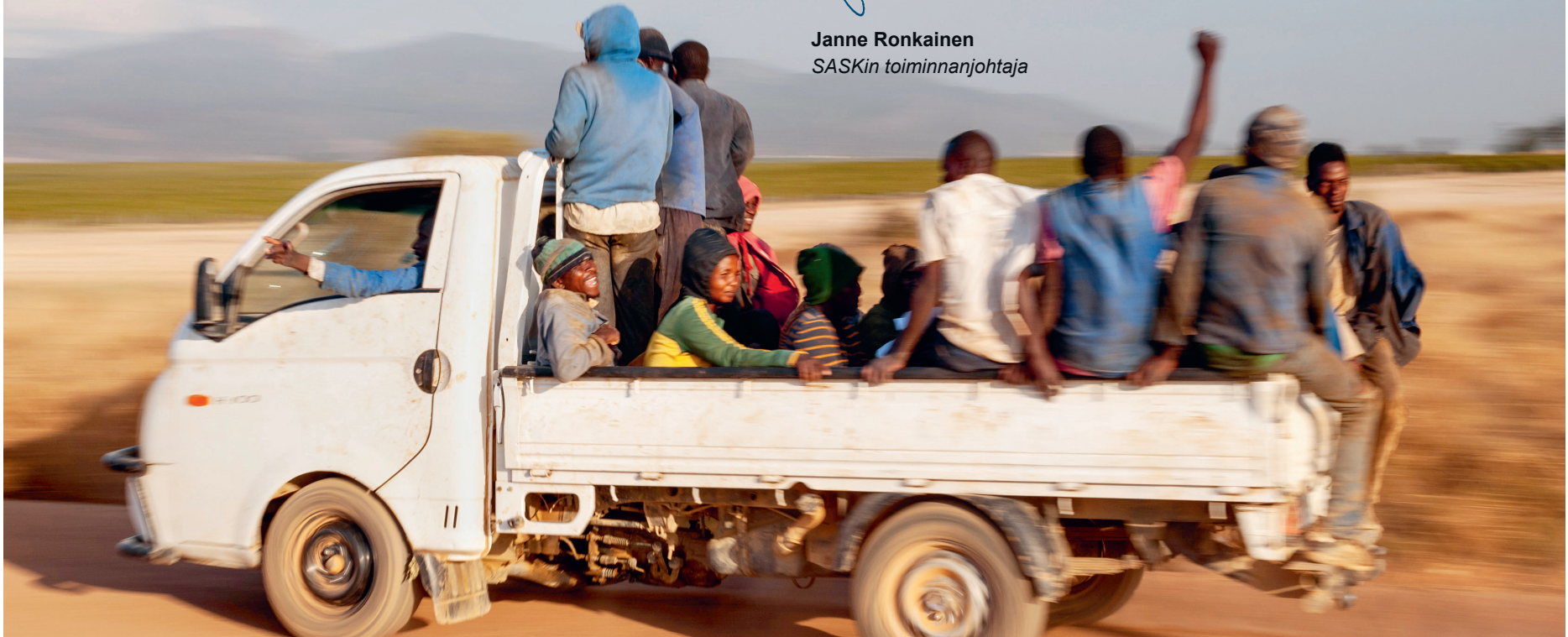
SASK on tukenut afrikkalaisia ammattiliittoja jo 35 vuoden ajan. Voisi siis sanoa, että yhteistyö on päässyt jo aikuisikään. Vaikkei SASK yksin saakaan aikaan suuria yhteiskunnallisia uudistuksia – niihin tarvitaan monia osatekijöitä – ovat SASKin tukemat ammattiliitot olleet primus motoreina monissa yhteiskunnallisissa uudistuksissa. Tässä tiivistelmässä on nostettu esiin vain muutamia esimerkkejä tuetuista organisaatioista, toimialoista ja kumppanien työtavoista.

On ollut ilo seurata esimerkiksi Namibian matkaa itsenäisyyden ensiaskeleista valtioksi, jossa osa ammattiliitoista on voinut ottaa merkittävän aseman yhteis-

kunnallisena toimijana. Uskon ja toivon, ettei maailmanlaajuinen koronavirüsikään voi vesittää kaikkea tätä kehitystä, mitä viime vuosikymmenillä on saatu aikaan. Ihailtavaa on ollut nähdä myös solidaarisuuden leviäminen: Ennen pelkästään autettavan roolissa ollut haluaa jakaa solidaarisuutta myös muualle, kuten esimerkiksi edellä mainitussa Etelä-Afrikan tapauksessa on käynyt. Tarina kuulostaa myös jollain tavalla tutulta. Suomesta tuli kehitysavun nettomaksaja vuonna 1968. Sitä ennen Suomi vastaanotti enemmän kehitysapua, kuin maksoi sitä.

Janne Ronkainen
SASKin toiminnanjohtaja

Lähteet

Jauch H.: Labour Hire in Namibia:
New Flexibility or a New Form of Slavery.
(LaRRI, Windhoek, Namibia, 2000).

Jauch. H. & Yaw Baah, Anthony:
Chinese Investments in Africa: A Labour Perspective.
(LaRRI, Windhoek, Namibia, 2009).

Labour Hire in Namibia:
Current Practices and Effects.
(LaRRI, Windhoek, Namibia, 2006).

Shindondola-Mote, Hilma:
The plights of Namibia's domestic workers.
(LaRRI, Windhoek, Namibia, 2008)

Study of Namibia's EPZ programme.
(LaRRI, Windhoek, Namibia, 2000).

Vansina, Jan: Oral Tradition:
A Study in Historical Methodology
(Aldine Transaction, 2006).

www.sask.fi

Seuraathan jo meitä somessa?

 Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskus SASK @SaskFI @Saskfi Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus

Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK

Hämeentie 19 A, 00500 Helsinki